

2016

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

DENI PEČEK

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

DENI PEČEK

KOPER, 2016

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

PRAVNI VIDIK UPRAVLJANJA NARAVNEGA
REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

Deni Peček

POVZETEK

Naravni rezervat Škocjanski zatok je eden izmed krajev z bogato biotsko pestrostjo sredozemskega mokrišča ter redkimi in ogroženimi rastlinskimi in živalskimi vrstami. Je zelena oaza sredi urbanizirane pokrajine, kjer se prepletata narava in družba.

Diplomska naloga analizira pravne akte, ki regulirajo ohranjanje in varstvo naravne dediščine v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Pri analizi zakonodaje za zavarovanje tega območja in njegovega razvoja je poudarek na naslednjih dokumentih: Zakon o varstvu okolja, Zakon o ohranjanju narave, Zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Natura 2000, povzeli pa smo tudi določbe nekaterih podzakonskih aktov, ki so relevantni za obravnavano temo. Diplomska naloga vsebuje tudi opis predvidenega načrta upravljanja rezervata do leta 2024 ter usmeritve za njegovo varovanje in razvoj v prihodnosti.

Ključne besede: Škocjanski zatok, varstvo narave, varstvo okolja, ohranjanje narave, naravni rezervat.

SUMMARY

Nature reserve Škocjan Inlet is one of the places with a rich biodiversity of Mediterranean wetlands, rare and endangered plant and animal species. Škocjan Inlet represents a green oasis in the middle of an urbanized landscape which combines nature and society.

This thesis analyses the legal acts regulating the preservation and protection of natural heritage in a natural reserve Škocjan Inlet. In the analysis of legislation for the protection of this area and its development, the emphasis is on the following documents: Environmental Protection Act, Nature Conservation Act, the Law on nature reserve Škocjan Inlet, Natura 2000, and also the summarized provision of certain implementing regulations that are relevant to this thesis. The thesis also contains a description of the intended management plan for the reserve until 2024 and guidelines for its protection and development in the future.

Keywords: Škocjan Inlet, nature protection, environmental protection, nature conservation, nature reserve.

UDK: 34:502.2(043.2)

Zahvala

Iskreno se zahvaljujem mentorici doc. dr. Elizabeti Zirnstein za mentorstvo in strokovno pomoč pri zasnovi, izpeljavi in končni realizaciji diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi družini za pomoč in spodbudne besede v času študija in pri nastajanju diplomske naloge.

VSEBINA

| | | |
|----------|---|----------|
| 1 | Uvod..... | 1 |
| 1.1 | Opredelitev problema in teoretičnih izhodišč | 1 |
| 1.2 | Namen in cilji diplomskega dela..... | 2 |
| 1.3 | Predpostavke in omejitve zaključne projektne naloge | 3 |
| 2 | Naravni rezervat škocjanski zatok | 4 |
| 2.1 | Nastanek rezervata | 4 |
| 2.2 | Značilnosti rezervata | 4 |
| 2.2.1 | Rastlinstvo..... | 5 |
| 2.2.2 | Živalstvo..... | 5 |
| 2.3 | Obiskovanje rezervata..... | 8 |
| 3 | Zakonodaja naravnega rezervata škocjanski zatok..... | 9 |
| 3.1 | Zakon o ohranjanju narave..... | 9 |
| 3.2 | Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 | 10 |
| 3.3 | Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot..... | 10 |
| 3.4 | Uredba o posebnih varstvenih območjih – območja Natura 2000 | 11 |
| 3.5 | Uredba o ekološko pomembnih območjih | 11 |
| 3.6 | Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah..... | 11 |
| 3.7 | Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah..... | 12 |
| 3.8 | Pravilnik o označevanju zavarovanih območij naravnih vrednot | 12 |
| 3.9 | Zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok | 12 |
| 3.10 | Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok | 13 |
| 3.11 | Uredba o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok 2015–2024. 14 | |
| 3.12 | Odlok o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski zatok..... | 17 |
| 3.13 | Odlok o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 | 17 |

| | | |
|----------|---|-----------|
| 3.14 | Odlok o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok . | 18 |
| 3.15 | Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok..... | 18 |
| 4 | Zaključek..... | 19 |
| | Literatura in viri..... | 21 |
| | Pravni viri | 22 |

1 UVOD

Uvodno poglavje diplomskega dela zajema predstavitev zaščenega naravnega rezervata ter opredelitev problema, ki ga bomo skozi diplomu poskusili rešiti. Opisani so cilji in namen diplomskega dela ter predvidene metode dela, ki smo jih uporabili pri izdelavi diplomske naloge za doseganje zastavljenih ciljev. Omenjene so tudi predpostavke ter omejitve, na katere smo naleteli pri pisanju diplomskega dela.

1.1 Opredelitev problema in teoretičnih izhodišč

Človek naravo razume kot nekaj, kar mu je dano v izkoriščanje, pri čemer pa dolgo časa ni imel nobene mere. Posledice nepravilnega poseganja vanjo so nam v okolju jasno vidne. Zavedanje ljudi o vse večjem uničevanju okolja se je od leta 1980 močno povečalo in pripeljalo do zavedanja o nujnosti varovanja okolja.

Slovenija je z vstopom v Evropsko unijo kot pridružitveno obveznost sprejela sodelovanje v evropskem omrežju posebnih varstvenih območij, imenovano Natura 2000. Naravni rezervat Škocjanski zatok spada zaradi svojih ciljev ohranjanja biotske raznovrstnosti za bodoče rodove pod evropsko omrežje posebnih varstvenih območij – Natura 2000 (Natura 2000, 2016).

Naravni rezervat Škocjanski zatok je največje polslano močvirje v Sloveniji, ki ima velik ekološki pomen ter izjemne zoološke, botanične in krajinske vrednote. Sestavljen je iz dveh delov – Bertoške bonifike, ki zajema sladkovodni del rezervata, in brakične lagune. Nastanek Škocjanskega zaliva in kasneje zatoka je neposredno vezan na razvoj Kopra. O samem zatoku lahko govorimo od leta 1957, ko je bil zgrajen 900 metrov dolg nasip od Kopra do izliva Rižane. Šele konec devetdesetih let prejšnjega tisočletja so se začeli sprejemati prvi pravni akti, katerih namen je bil zaščititi naravno dediščino na tem območju.

V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok so naseljene različne živali, med katere spadajo ribe, dvoživke, plazilci, sesalci in ptice. Popisano je bilo osemnajst vrst rib iz devetih družin, pet vrst žab in dvanajst vrst sesalcev. Izjemna je tudi pestrost ptic, saj so ornitologi v zadnjem desetletju našli kar 245 različnih vrst (Mozetič idr. 2014, 5–8)

V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok se je v okviru Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov leta 2016 zaključila gradnja objekta, ki je predstavljala zadnjo fazo urejanja območja. Cilj projekta je bila ureditev naravnega rezervata za javnost. Projekt je delno financirala Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, ostala sredstva so bila zagotovljena iz nacionalnih javnih virov (DOPPS 2015).

Za pisanje diplomske naloge na temo pravnega vidika varstva narave smo se odločili z namenom analiziranja zakonskih in drugih predpisov, ki se nanašajo na varstvo in razvoj Škocjanskega zatoka. Na podlagi analiz smo želeli ugotoviti raven zakonske zaščite naravnega rezervata kot varstvenega območja. Osredotočili smo se predvsem na nacionalne zakonske in druge dokumente ter preverili doseganje zadanih ciljev in različne možnosti izboljšanja zakonskega varovanja naravnega rezervata.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Škocjanski zatok, ki se nahaja v neposredni bližini Kopra, je bil leta 1998 z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (ZNRŠZ, Uradni list RS, št. 20/1998 do 119/2002) opredeljen kot naravni rezervat in dokončno zavarovan pred nadaljnjim nedopustnim uničevanjem. Tako so dosegli varovanje in razvoj območja z zelo veliko in pestro naravno dediščino.

Namen diplomskega dela je analizirati predpise, ki se nanašajo na okoljevarstvene vidike upravljanja, vzdrževanja in ohranjanja Škocjanskega zatoka. Iz tega namena izhajajo cilji, ki jih je več:

- analiza relevantne literature in virov, ki se nanašajo na varovanje okolja na splošno;
- analiza relevantne literature in virov, ki se nanašajo na varovanje okolja v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok;
- predstavitev in opis Naravnega rezervata Škocjanski zatok in njegovih značilnosti;
- izbor (identifikacija) tistih pravnih aktov, ki se nanašajo na okoljevarstvene vidike v Škocjanskem zatoku;
- analiza izbranih pravnih aktov;
- predstavitev aktivnosti za zaščito narave (ogroženih rastlinskih in živalskih vrst) v zavarovanem območju;
- podaja vrednostne ocene in predlogov za izboljšanje;
- določitev metod dela za doseganje ciljev.

Diplomska naloga temelji na pregledu in analizi razpoložljive strokovne literature ter virov s področja varstva okolja. Poudarek je na zakonih, ki se navezujejo na varstvo in razvoj naravnega rezervata.

Uporabljena je opisna oz. deskriptivna metoda, saj smo varstvo okolja opisali teoretično z metodo povzemanja teoretičnih spoznanj, primerjave in analize pravnih aktov.

1.3 Predpostavke in omejitve zaključne projektne naloge

Ljudje se danes vedno bolj zavedamo pomembnosti narave. Ravno zaradi tega namenjamo vedno večjo pozornost varovanju in zaščiti območij z izjemnim naravnim bogastvom. Kljub temu pa je literature o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok razmeroma malo, kar je bila tudi glavna omejitev pri pisanju diplomskega dela.

2 NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK

Zgodba Škocjanskega zaliva in kasneje zatoka sega še v čase antike, ko je človek skozi stoletja skupaj z naravnimi dejavniki oblikoval območje z izjemnim naravnim bogastvom. V zadnjem tisočletju se je na tem območju izmenjalo veliko oblastnikov, ki so zatok ohranjali v prvotnem stanju. Po letu 1980 je začela lokalna oblast izvajati prostorski načrt, ki je bil za živi svet Škocjanskega zatoka usoden, saj je človek v kratkem času uničil velik del naravnega bogastva, ki je nastajalo skozi stoletja.

Danes je Škocjanski zatok polslana laguna, ki se nahaja v bližini Kopra in velja za največje brakično mokrišče na našem območju. Za lepšo prihodnost zatoka pripada zasluga predanim članom Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije ter ozaveščenim predstavnikom civilne družbe, ki so javnosti dokazali, da je uničevanje območja s tako veliko naravno dediščino nedopustno, ter leta 1998 dosegli, da je bil Škocjanski zatok dokončno zavarovan. Sledila je obnova rezervata, ki je obsegala ureditev in povečanje življenjskega okolja za živi svet. Za obiskovalce pa je bila urejena učna pot s štirimi opazovališči (Šalaj idr. 2007, 3; Mozetič 2014, 5-8; DOPPS 2016).

2.1 Nastanek rezervata

Nastanek Škocjanskega zaliva in kasneje zatoka je povezan z razvojem Kopra in njegovega zaledja. Staro mesto Capraria, danes Koper, je bilo nekoč otok s solinami, povezan s celino. Med prve znake nastajanja zatoka bi lahko uvrstili že površine za urejanje solin, s katerimi so začeli že Rimljani. Leta 1911 so zaradi zatona Beneške republike in padca cene soli bile soline popolnoma opuščene. Takratna italijanska oblast se je odločila za izsušitev opuščenih solin in zasutje območja, tako je Koper dokončno postal povezan s kopnim. Na vzhodu povezanega dela je nastal plitev obrobni zaliv, ki je z leti postal pomembno bivališče za morske in obmorske živali in rastline. V 60. letih so ob Kopru začeli graditi pristanišče, zaradi česar je Škocjanski zaliv postajal vedno bolj zaprt in dokončno postal zatok (Šalaj idr. 2007, 10–11).

2.2 Značilnosti rezervata

Naravni rezervat Škocjanski zatok obsega sladkovodni in brakični del, skupna površina zatoka pa znaša 122 hektarjev. Tri četrtine površine rezervata obsega polslana laguna, na kateri se nahajajo morska močvirja, gnezditveni otočki in položi. Sladkovodni del rezervata je nastal z obnovo v letih 2006–2007, saj je bil v preteklih desetletjih uničen v urbanizacijskih procesih. Sladkovodni del obsega vlažne močvirne travnike in območja s trstičjem in stalno globoko vodo. Naravni rezervat je območje geotipov in redkih, ogroženih in značilnih rastlinskih in živalskih vrst, med katerimi najbolj izstopajo ptice, saj so v zadnjem desetletju ornitologi opazili 245 vrst, in njihovo število še narašča. Zaradi te raznovrstnosti je pomembno, da je to območje dobro zavarovano in zaščiteno. Leta 1998 je bil Škocjanski zatok zavarovan z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok in leta 2013 z novo

Uredbo o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013 in 46/2014) in njenimi podzakonskimi akti. Zaradi svoje biotske raznovrstnosti velja Naravni rezervat Škocjanski zatok za ekološko pomembno območje in je območje Nature 2000 (Šalaj idr. 2007, 14–16).

2.2.1 Rastlinstvo

Škocjanski zatok zajema plitvo laguno, ki iz globljega dela prehaja v območja muljastih tal oz. poloja – to so slana tla, kjer uspevajo le slanuše. Posebna značilnost je trstičje, ki ni enako tistemu v sladkih vodah, saj v njem poleg navadnega trsta ne uspevajo še ostale močvirske vrste. Podrobneje je življenjsko okolje rastlin in živali preučil Iztok Geister (1999) v svoji monografiji Izbrana življenjska okolja rastlin in živali v Sloveniji.

V Škocjanskem zatoku najdemo naslednje rastline (Šalaj idr. 2007,39):

- Navadni osočnik je najbolj razširjen zaradi ekstremnih ekoloških razmer in je ponekod edina vrsta v sestojih. Je nenavadne oblike in zgradbe ter raste na zelo slanah tleh. Poganjki so mesnati in sinje zeleni, v jeseni se obarvajo rdeče zaradi pomanjkanja dušika.
- Obrežna labodka je ena izmed glavnih združb slanuš enoletnic, ki dobro prenaša slanost in zalitost z vodo ter je uvrščena v kategorijo ranljivih vrst.
- Ozkolistna mrežica spada med slanuše trajnice, ki potrebuje vlago in slana tla. Na spodnji strani listov ima solne žleze, ki ob suhem vremenu izločajo kockaste kristalčke soli.
- Grmičasta členjača je zelo pogosta vrsta v Škocjanskem zatoku, ki porašča stabilnejše plitvine in poloje. Je slanuša trajnica in se nahaja na seznamu ranljive vrste rastlin.
- Tolščakasta loboda je značilna rastlina za bolj suha tla in spada med redke in ogrožene halofitne trajnice.
- Obmorski loček je rastlina obmorskih močvirij, ki uspeva na bolj vlažnih tleh. V poganjkih se nahaja zračno tkivo, ki ob plimovanju rastlini omogoča vzgon, ko jo zalije.

2.2.2 Živalstvo

Naravni rezervat Škocjanski zatok nudi primeren dom številnim različnim živalskim predstavnikom. Na tem območju domuje velik odstotek vseh slovenskih vrst ptic, dvoživk, plazilcev in sesalcev.

Ptice

Škocjanski zatok zaradi izjemno pestrega območja s posebnimi življenjskimi pogoji predstavlja popolno lokacijo za življenje ptic. Obsežna polslana laguna, trstišča, sladkovodna in brakična močvirja ter vlažni travniki pticam nudijo zavetje in hrano skozi vse leto.

Ornitologi so na območju našteali kar 245 različnih vrst ptic, ki se tu zadržujejo. Podrobneje si lahko o omenjenih pticah preberemo v literaturi Iztoka Geistra, ki je napisal Priročnik za opazovanje in preučevanje ptic.

Različne vrste ptic se v zatoku pojavljajo ob različnem času in jih glede na pojavljanje lahko delimo v pet osnovnih skupin (povzeto po Šalaj idr. 2007, 43-50; Mozetič 2014, 39-54, DOPPS 2016):

- Gnezdilke, ki se v času gnezditve redno pojavljajo za prehranjevanje ali počivanje. V Škocjanskem zatoku redno gnezdi 43 različnih vrst ptic.
- Zimski gosti, ki se v rezervatu najštevilčnejše pojavljajo v zimskem času in sodijo v negnezdeče vrste. V Škocjanskem zatoku so jih opazili 43 različnih vrst.
- Preletni gosti v zatoku prezimujejo le izjemoma ali v manjšem številu in se večinoma pojavljajo v času spomladanske in jesenske selitve. Med preletne vrste je uvrščenih 85 vrst ptic.
- Celoletne goste, ki jih štejemo med negnezdeče vrste in se na območju Škocjanskega zatoka zadržujejo celo leto. Na območju rezervata jih je bilo opaženih 22 različnih vrst.
- Izjemni gosti so ptice, ki na območju Škocjanskega zatoka niso bile opažene več kot petkrat. Takih je bilo naštetih 37 vrst ptic, ki so nasplošno tudi drugod v Sloveniji redko opažene. Med te vrste spadajo plamenec, zalivski galeb, mala droplja, tatarska žvižgavka, kaspjska čigra, plevica in črni labod ter ostali.

Kačji pastirji

Po ureditvi sladkovodnega življenjskega okolja v Škocjanskem zatoku so po nekaj letih zasledili naseljevanje kačjih pastirjev. Zatok je postal 'najpomembnejše bivališče kačjih pastirjev na slovenski Obali (DOPPS 2016).

Opaženih je bilo 38 različnih vrst kačjih pastirjev, med njimi tudi nova vrsta – temni slaniščar.

Omenili bomo še:

- Prisojni zimnik je v Škocjanskem zatoku pogosta vrsta in edini preživi obdobje hladne zime.
- Modri kresničar je najpogostejša in najprilagodljivejša vrsta kačjega pastirja in ga srečujemo v različnih vodnih življenjskih okoljih.
- Rdeči voščenc je ena izmed najbolj ogroženih vrst v Sloveniji in je bila opažena tudi v Škocjanskem zatoku.

- Sredozemski kamenjak je redka vrsta kačjega pastirja in je zaradi svojega uspešnega razmnoževanja v Škocjanskem zatoku, ki je trenutno edino območje z razvojem te vrste, pokazatelj pomembnosti obstoja zatoka za živalstvo.
- Progasti kamenjak in črni ploščec sta v naravnem rezervatu najpogostejši vrsti kačjih pastirjev, ki sta se tu nahajala že pred ureditvijo sladkovodnega močvirja v zatoku.
- Opoldanski škrlatec se v škocjanskem zatoku pojavlja v vročih poletnih dneh (Šalaj idr. 2007, 32-33).

Hrošči

V Škocjanskem zatoku je bilo zabeleženih več kot 300 vrst hroščev, med katerimi je vsaj 5 vrst novih za Slovenijo. Največ je bilo zabeleženih vodnih hroščev, ki se nahajajo v močvirskem in vodnem okolju. Opaženi so bili tudi trstični krešič, škofovska kapa, goveji skarabej, obalni bleščeči rogin in harlekinska polonica ter ostali (Šalaj idr. 2007, 36-37).

Metulji

V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok je bilo opaženih 300 vrst metuljev, med katerimi 45 vrst spada med dnevne metulje, ostali pa so pretežno nočni metulji. Nekatere vrste nočnih metuljev so zelo redke in ogrožene, saj so vezane na močvirna ter brakična okolja. Med metulje, ki se nahajajo v Škocjanskem zatoku spadajo jadralca, rdeči pisanček, cinobrasti medvedek, trstični lesovrt in obmorski pedic ter ostali (Šalaj idr. 2007, 34-35)

Ribe

Do leta 2002 je bilo v Škocjanskem zatoku opaženih 18 vrst rib, med katere spadajo: gambuzija, solinarka, zlati cipelj, tankousti cipelj, dolgin, glavati cipelj, debelousti cipelj, zet, koresej, srebrni koresej, klen, rdečeperka, travni glavač, kavkaški glavač, jegulja, ameriški somič, mali gavun in vrsta iz rodu gavunov (Šalaj idr. 2007, 16-17; DOPPS 2016).

Med dvoživkami, ki se nahajajo v Škocjanskem zatoku, lahko omenimo najpogostejšo vrsto debeloglavko ter navadno krastačo, rosnico, zeleno rego in zeleno krastačo (Šalaj idr. 2007, 28-29).

Plazilci

V Škocjanskem zatoku je najpogostejša med kačami kobranka, ki se nahaja v sladkovodnem delu naravnega rezervata. Manj pogoste vrste so belouške ter črnice, ki spadajo med hitre kače.

Tu se nahaja tudi želva močvirska sklednica, ki pa je težko opazna.

Najpogostejša kuščarica v rezervatu je primorska kuščarica, ki jo najdemo na odprtih in nezaraščenih predelih (Šalaj idr. 2007, 30-31).

Sesalci

Med večje vrste sesalcev v Škocjanskem zatoku sodijo poljski zajec, beloprski jež, nutrija in lisica. Manjši sesalci pa so navadna belonoga miš, dimasta miš, pritlikava miš, črna podgana, siva podgana, vrtna rovka, poljska rovka ter etruščanska rovka (DOPPS 2016).

2.3 Obiskovanje rezervata

Leta 2014 so zaradi gradbenih del in opremljanja objektov zaprli Škocjanski zatok. V enem letu so zgradili center za obiskovalce, parkirišče, otroško igrišče ter ostale objekte za opazovanje. Objekti so bili opremljeni s pohištvo, informacijsko in varnostno opremo ter ostalimi razstavnimi elementi. Tudi učna pot je bila povrnjena v prvotno stanje z manjšimi ureditvami.

Naravni rezervat Škocjanski zatok je z marcem 2016 ponovno odprl svoja vrata za javnost. Ogled rezervata je prost in trenutno poteka na Bertoški bonifiki in na območju pod ankaransko vpadnico po krožni učni poti s posebej urejenimi opazovališči. Vodenje skupin je plačljivo in poteka ob določenih terminih, za katere se je potrebno predhodno dogovoriti. Kolesarjenje po Škocjanskem zatoku ni dovoljeno, je pa ob robu rezervata urejena kolesarska steza. Ob obisku rezervata je pomembno upoštevati kodeks vedenja, ki poudarja, da naj bi bili obiskovalci prijazni naravi ter ostalim obiskovalcem (Šalaj idr. 2007, 57–58; DOPPS, 2016).

3 ZAKONODAJA NARAVNEGA REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

Država je dolžna z ustrezno zakonodajo zagotoviti učinkovit sistem varovanja okolja. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91 do 47/13) v 72. členu (zdravo življenjsko okolje) in 73. členu (varovanje naravne in kulturne dediščine) določa varstvo okolja kot pravico in dolžnost vseh državljanov. Na njeni podlagi je bila v preteklih petindvajsetih letih sprejeta zakonodaja, ki ti dve določbi natančneje opredeljuje in udejanja.

Leta 1993 je bil sprejet Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 32/1993 do 41/2004), nato pa leta 2004 tudi njegova novela, torej novi Zakon o varstvu okolja (ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 do 42/2016), s katerim so bila odpravljena še zadnja odstopanja in usklajevanje z zakonodajo Evropske unije. Poleg ZVO je za obravnavano tematiko pomemben tudi Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/1999 do 46/2014). Varovanje in ohranjanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok je opredeljeno tudi z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o ekološko pomembnih območjih, Uredbo o posebnih varstvenih območjih (Uradni list RS, št. 49/2004 do 35/2013 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14 in 21/16), s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih dobrot (Uradni list RS, št. 111/2004 do 23/2015) ter z Nacionalnim programom varstva narave (Uradni list RS, št. 83/99 in 41/04).

Škocjanski zatok zaradi svoje biotske raznovrstnosti in bogatega rastlinskega in živalskega sveta velja za pomembno naravno dediščino. Zaradi ogroženosti tako pomembnega območja je naravni rezervat tudi s pravnimi akti zaščiten pred negativnimi vplivi in uničevanjem. Upravljalci in menedžerji Škocjanskega zatoka morajo za uspešno delovanje in ohranjanje naravnega rezervata dobro poznati zakone in pravila, ki jih je potrebno upoštevati na zavarovanih območjih.

3.1 Zakon o ohranjanju narave

Zakon o ohranjanju narave je bil v Sloveniji sprejet leta 1999 z namenom ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot. Z zakonom je opredeljeno, da moramo v naravi ravnati tako, da varujemo naravne vrednote ter smo pri izvajanju nalog dolžni upoštevati načela, cilje in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot ter pri tem medsebojno sodelovati (ZON, 7. člen).

Živalske in rastlinske vrste Naravnega rezervata Škocjanski zatok so zaščitene s splošnim varstvenim režimom, opredeljenim v 14. členu ZON, ki določa, da je rastlinsko ali živalsko vrsto prepovedano iztrebiti. Prav tako je prepovedano zniževati število rastlin ali živali posameznih populacij, krčiti njihove habitate ali slabšati njihove življenjske razmere do take mere, da je vrsta ogrožena. Rastline ali živali je prepovedano namerno, brez opravičljivega razloga ubijati, poškodovati, odvzemati iz narave ali vznemirjati. Prepovedano je tudi uničenje ali poškodovanje habitatov. Ne grede na zgoraj omenjene prepovedi pa je dovoljeno loviti živali lovnih in ribolovnih vrst v skladu s predpisi, ki urejajo lov in ribolov, ter

opravljati kmetijsko in gozdarsko dejavnost v skladu s predpisi, ki urejajo kmetijstvo in gozdarstvo, ter odvzemati iz narave rastline ali živali za namene, dovoljene z zakonom.

Naravni rezervat Škocjanski zatok se šteje za naravni rezervat skladno z 66. členom ZON, katerega določbe je treba pri upravljanju rezervata ustrezno upoštevati. Pri tem bi opozorili le na 175. člen ZON, po katerem so za opravljanje nalog neposrednega nadzora v naravi pristojni le usposobljeni naravovarstveni nadzorniki, ki so pooblašteni, da v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok izvajajo nadzor nad izvrševanjem Zakona o ohranjanju narave, saj se na tem območju nahaja bogata biotska raznovrstnost in naravne vrednote.

3.2 Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012

Nacionalni program varstva okolja (NPVO, Uradni list RS, št. 2/06) je osnovni strateški dokument na področju varstva okolja, njegov cilj pa je splošno izboljšanje okolja in kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov. Program opredeljuje cilje za posamezna področja glede na določena časovna obdobja ter ukrepe za doseganje ciljev.

Poleg izboljšanja okolja in kakovosti življenja si je NPVO za cilje zadal:

- obvladovanje problemov okolja v državi in reševanje najpomembnejših problemov okoljske problematike,
- krepitev uprave in lokalne samouprave za učinkovito varstvo okolja v državi,
- uveljavljanje vseh načel varstva okolja, ki so opredeljena v ZVO,
- zagotavljanje virov sredstev za financiranje programov varstva okolja,
- vključitev okoljske vsebine v posamezne sektorje,
- usmeritev finančnih virov na prednostna območja za čim boljšo učinkovitost vloženih sredstev.

3.3 Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot

Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04 do 23/15) določa dele narave, ki so zaradi svojih lastnosti spoznani za naravne vrednote, jih razvrsti na naravne vrednote državnega in naravne vrednote lokalnega pomena ter ureja podrobnejše varstvene in razvojne usmeritve in druga obvezna pravila ravnanja za njihovo varstvo. Po 2. členu tega pravilnika je Naravni rezervat Škocjanski zatok naravna vrednota. Izhajajoč iz Priloge 1, kjer je opredeljen seznam naravnih vrednot in njihova razvrstitev na vrednote državnega in lokalnega pomena, Škocjanski zatok spada pod naravne vrednote zaradi polslanega mokrišča z laguno in mokrotnimi travniki pri Kopru.

3.4 Uredba o posebnih varstvenih območjih – območja Natura 2000

Po 4. členu Uredbe o posebnih varstvenih območjih – območja Natura 2000 (Uradni list RS, št. 49/2004 do 21/2016) spada Naravni rezervat Škocjanski zatok pod zaščiteno območje.

Natura 2000 je mreža posebej varovanih območij, ki jo oblikuje Evropska unija z namenom ohranjanja biotske raznovrstnosti in z varovanjem naravnih habitatov ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, ki so pomembne za Evropsko unijo. Slovenija je, kot ostale članice, ob vstopu v Evropsko unijo bila dolžna določiti območja Natura 2000 in jih ohranjati ter varovati.

Na območjih Natura 2000 je potrebno upoštevati varstvene cilje na teh območjih ter varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije, in druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij.

V Prilogi 2 (Uredbe o območjih Natura 2000) je opredeljeno, da je posebno varstveno območje Naravnega rezervata Škocjanski zatok opredeljeno za naslednje ptice: beločeli deževnik, bobnarica, čapljica, čopasta čaplja, kačar, mala bela čaplja, mokož, navadna čigra, plevica, polojnik, rakar, rjava čaplja, srpična trsnica, togotnik in veliki škurh, ter za 58 vrst habitatnih tipov.

3.5 Uredba o ekološko pomembnih območjih

Po 3. členu Uredbe o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/2004 do 99/2013) spada Naravni rezervat Škocjanski zatok pod ekološko pomembno območje.

V 5. členu, ki določa varstvene usmeritve in pravila ravnanja, je zapisano, da: "varstvene usmeritve za ohranjanje ekološko pomembnih območij se določajo na osnovi varstvenih ciljev za ohranjanje habitatnih tipov ter rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov." Posegi in dejavnosti na ekološko pomembnih območjih so možni, vendar je potrebno v čim večji možni meri ohraniti habitatne tipe ter rastlinske in živalske vrste.

Spremljanje stanja ekološko pomembnih območij se izvaja z monitoringom, kar je določeno v 6. členu uredbe. Spremlja se stanje živalskih in rastlinskih vrst, habitatnih tipov ter učinkovitost ukrepov varstva za doseganje ugodnega stanja omenjenih vrst.

3.6 Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah

Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/2004 do 15/2014) določa varovanje ogroženih prosto živečih živalskih vrst, pravila ravnanja ter ukrepe in smernice za ohranitev njihovega življenjskega okolja. Zagotavlja tudi varstvo vseh mednarodno varovanih živalskih vrst.

5. člen uredbe določa, da je prepovedano poškodovati, usmrtiti, zastrupiti, loviti, vznemirjati ter odvzeti iz narave zavarovane živalske vrste. Nadzor o upoštevanju danih pravil izvajajo inšpektorji in naravovarstveni nadzorniki. Uredba je za Naravni rezervat Škocjanski zatok pomembna zato, ker je rezervat območje redkih, ogroženih in značilnih živalskih vrst.

3.7 Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah

Uredba o prosto živečih rastlinskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/2004 do 15/2014) določa varovanje ogroženih prosto živečih rastlinskih vrst ter pravila ravnanja, varstveni režim ter ukrepe za ohranitev habitatov teh vrst. Po 3. členu uredbe se določbe uporabljajo za prosto živeče rastline, vse dele rastlin in njihove razvojne oblike ter izdelke iz njih. Prepovedano je uničevanje, poškodovanje ali zbiranje rastlin, ki so zavarovane po uredbi. Za Naravni rezervat Škocjanski zatok je ta Uredba pomembna zato, ker je rezervat območje redkih in tudi ogroženih rastlinskih vrst.

3.8 Pravilnik o označevanju zavarovanih območij naravnih vrednot

Pravilnik o označevanju zavarovanih območij naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 117/02 in 53/05) v 1. členu določa vrste, osnovne elemente, pisave, grafične prikaze, materiale, konstrukcije, mere, način izdelave in načine postavljanja znakov za označevanje zavarovanih območij naravnih vrednot v naravi. Označujejo se vsa zavarovana območja oziroma njihovi deli ter naravne vrednote in poti, ki so namenjene obiskovalcem. Za postavitve znakov v zavarovanem območju je zadolžen upravljalec zavarovanega območja. Nadzor nad izvajanjem pravilnika izvajajo inšpektorji, ki so pristojni za ohranjanje narave. Pravilnik je pomemben in se mora upoštevati tudi za označevanje naravnih vrednot v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok.

3.9 Zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok

Naravni rezervat Škocjanski zatok je bil leta 1998 ustanovljen in zavarovan z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok in z njegovimi podzakonskimi akti, ki podrobneje določajo varovanje in upravljanje naravnega rezervata:

- Uredba o koncesiji za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Ur.l. RS, št. 31/1999);
- Odlok o varstvu in razvoju Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Ur.l. RS, št. 31/1999);
- Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Ur.l. RS, št. 58/2001);

- Odlok o ureditvenem načrtu za območje Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Ur.l. RS, št. 119/2002);
- Odlok o programu varstva in razvoja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Ur.l. RS, št. 83/2007).

Krovni zakon s področja ohranjanja narave (ZON) je bil sprejet leto dni po zavarovanju Naravnega rezervata Škocjanski zatok z zakonom. ZNRŠZ je bilo zato treba temu ustrezno prilagoditi. Leta 2013 je Zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok postal neveljaven in ga je nadomestila Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013 in 46/2014), s katero se je nadaljevalo varovanje naravnega rezervata.

Vlada Republike Slovenije je sprejela program varstva in razvoja rezervata za obdobje petih let, ki vsebuje oceno stanja rezervata in okolice, načine uresničevanja ciljev, potrebna sredstva in vire za uresničevanje ciljev, smernice za razvoj itd.

3.10 Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok

Septembra 2013 je pričela veljati nova Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatoka. V uredbi je določeno območje, ki obsega naravni rezervat, varstveni režimi, usmeritve in pravila ravnanja v naravnem rezervatu, način upravljanja, naloge ter financiranje in nadzor Naravnega rezervata Škocjanski zatok. V uredbi je območje naravnega rezervata opisano kot naravna vrednota državnega pomena, ekološko pomembno območje, posebno varstveno območje (območje Natura 2000) in posebno ohranitveno območje.

V 6. členu, ki zajema varstveni režim, so opredeljeni ravnanja, posegi in dejavnosti, ki se jih na območju naravnega rezervata ne sme izvajati. Prepovedano je predvsem: graditi in nameščati kakršnekoli objekte, naprave in oznake; spreminjati oblikovanost in sestavo površja; odvzemati, spreminjati vodni režim; dovajati industrijske, komunalne ali padavinske odpadne vode, ki ne dosežajo najvišjih standardov v skladu s predpisi; odlagati, metati ali nameščati kakršnekoli predmete ali snovi; spreminjati naravno temperaturo in sestavo vode; kopati ali potapljati se; izvajati vrtničkarstvo; izvajati lov in ribolov; sekati, požigati ali drugače posegati v obrežno vegetacijo; odvzemati rastline in živali iz narave, izkopavati ali drugače poškodovati rastline in ravnati na način, s katerim se lahko vznemiri, poškoduje ali uniči živali; naseljevati, doseljevati ali gojiti rastline ali živali; povzročati hrup, ki presega mejne vrednosti za območje I. stopnje varstva pred hrupom v skladu s predpisi; povzročati eksplozije ali vibracije; kuriti ogenj; puščati pse ali druge hišne živali s povodca; spreminjati namensko in dejansko rabo zemljišč v nasprotju z varstvenimi cilji te uredbe.

Med prepovedi spada tudi hoja izven urejenih poti, obiskovanje naravnega rezervata v času, ko živali potrebujejo mir, izvajanje rekreacijskih in športnih aktivnosti v času, ko je v naravnem rezervatu veliko obiskovalcev ter vodenje obiskovalcev brez dovoljenja upravljalca.

Nadzor v naravnem rezervatu izvajajo naravovarstveni nadzorniki, ki morajo spremljati stanje v rezervatu, imeti nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov, ugotavljati dejansko stanje pri kršitvi prepovedi ter izrekati denarne kazni v primeru kršitve zakona. V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok ima DOPPS zaposlena dva naravovarstvena nadzornika, tudi zaposleni opravljajo kontrolne obhode po rezervatu. Z obnovo rezervata in zgraditvijo informacijskega centra, opazovalnice in ostalih infrastruktur naj bi zagotovili boljši nadzor in varnost na območju naravnega rezervata, saj imajo tako možnost nadziranja vhoda (Regional obala, 2013).

V uredbi so v 8. členu zajete varstvene usmeritve za preprečevanje neugodnih vplivov na naravni rezervat. V bližini naravnega rezervata se posegi, dejavnosti in ravnanje, ki lahko neugodno vplivajo na naravni rezervat zaradi onesnaževanja, spreminjanja količin ali temperature vode, spreminjanja dotoka ter hidroloških in biokemičnih parametrov morske vode, hrupa, osvetljevanja, posledic vnosa tujerodnih rastlin in tujerodnih ali hišnih živali, izpodrivanja dna lagune in drugih neugodnih posledic, izvajajo tako, da vpliva ni ali je čim manjši. Ceste, ki se nahajajo v bližini naravnega rezervata, se upravljajo in vzdržujejo s prilagoditvami in rešitvami za zmanjševanje negativnih vplivov ceste na naravni rezervat tako, da se hkrati zagotavlja varnost cestnega prometa. V načrtu upravljanja so določene varnostne usmeritve za ohranjanje hidroloških in ekoloških razmer ter aktivnosti za izboljšave stanja.

Javni rezervat vodi organizacija, ki ji država podeli koncesijo za vodenje in upravljanje. Trenutno je to DOPPS, ki je kot koncesionar zadolžen za opravljanje strokovnih nalog v zvezi z varstvom rezervata, pripravlanje programa varstva rezervata, pripravlanje in izvajanje vzdrževalnih in sanacijskih ukrepov, usklajevanje raziskovalnih nalog v zvezi z rezervatom in organiziranje raziskovalnega dela in podobno.

3.11 Uredba o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok 2015–2024

Po ZON morajo zavarovana območja imeti načrt upravljanja, s katerim se določijo razvojne usmeritve, način izvajanja varstva in upravljanje zavarovanega območja ter usmeritve za varstvo naravnih vrednot na zavarovanem območju. Na podlagi omenjenega zakona in na podlagi ZNRŠZ je bila decembra 2015 sprejeta Uredba o Načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Uradni list RS, št. 102/2015), ki vsebuje analizo in oceno obstoječega stanja ter določa vizijo varstva in razvoja Naravnega rezervata Škocjanski zatok, dolgoročne in operativne cilje upravljanja naravnega rezervata, način njihovega uresničevanja in preverjanja njihove učinkovitosti.

V načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok so opredeljene naslednje vsebine:

- opis in ocena stanja narave in ravnanja v naravnem rezervatu,

- ocena stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter analiza dejavnikov, ki na stanje vplivajo,
- varstveni in razvojni cilji naravnega rezervata in upravljanje ter ukrepi varstva narave in naravovarstvene naloge ter druge aktivnosti za njihovo uresničevanje,
- organizacijski in kadrovski načrt delovanja in razvoja upravljavca,
- načrt zagotavljanja finančnih sredstev,
- oblika poročila o izvajanju načrta upravljanja s kazalniki, s katerimi se prikažeta stopnja doseganja ciljev naravnega rezervata in učinkovitost upravljanja.

Vizija upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za naslednjih deset let je:

- Ohraniti in deloma izboljšati življenjsko okolje za živali in habitatne tipe z zagotavljanjem primernih ekoloških razmer in s sonaravno rabo prostora in njegove okolice.
- Naravni rezervat odpreti javnosti za povečanje znanja o naravi, ozaveščanje o njenem ohranjanju, odgovorno vedenje do narave z izobraževalnimi programi.
- Preobraziti sedanjo podobo "mestnega parka" in dvigniti naravovarstveno zavest javnosti ter vzpostaviti pozitiven odnos do narave in okolja z izobraževanjem.
- Zmanjševanje obstoječih vplivov hrupa, onesnaževanja, odlaganja odpadkov itd.

V načrtu so predstavljeni tudi predvideni stroški za izvedbo načrta. Večina stroškov je namenjena predvsem gradnji in opremlenju objektov, deloma pa za dodatne vodnogospodarske ukrepe, za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje. Ostalo so stroški dela, programski in materialni stroški.

V nadaljevanju so predstavljeni predvideni finančni viri za izvedbo načrta. Po 20. členu uredbe se sredstva pridobivajo iz državnega proračuna, lastnih prihodkov upravljavca naravnega rezervata, dotacij, sredstev iz presežka Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS in drugih virov.

Varstveni cilj naravnega rezervata je ohranitev polslanih in sladkovodnih habitatnih tipov, ki so izjemni v slovenskem in mednarodnem prostoru, in habitatov ptic, ki tu v velikem številu gnezdijo, prezimujejo in se ustavljajo ob selitvah, ter habitatov drugih domorodnih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

Razvojni cilj naravnega rezervata Škocjanski zatok je ureditev naravnega rezervata, odprtega za širšo javnost, s čimer bi obiskovalcem omogočali izobraževanje ter spoznavanje in doživljanje narave, samostojno ali vodeno.

V upravljalnem načrtu zavarovanega območja naravnega rezervata so določene varstvene in razvojne usmeritve po 8. členu Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki določajo, da okoli naravnega rezervata, zlasti na območju levega razbremenilnika reke Rižane, Koprskega zaliva in urbaniziranih površin neposredno ob naravnem rezervatu, se posegi, dejavnosti in ravnanje, ki lahko neugodno vplivajo na naravni rezervat izvajajo tako, da vpliva ni ali je čim manjši.

V 9. členu, ki se nanaša na razvojne usmeritve, je določeno spodbujanje in razvijanje aktivnosti za širšo javnost z namenom spoznavanja naravnih vrednot in raznovrstnosti, doživljanja narave in razvijanja spoštljivega odnosa do nje. Za povečanje znanja o naravi in pomembnosti njenega ohranjanja naj se pripravijo didaktični pripomočki in izobraževalni programi.

Načrt upravljanja omenja tudi razvojne priložnosti naravnega rezervata Škocjanski zatok v povezavi z bližnjim mestom Koper. Ugotavlja, da naravni rezervat dviguje bivalno raven mesta Koper, saj se poleg urbanega središča nahaja velika zelena površina, ter prispeva k boljši kakovosti življenja, saj omogoča aktivni oddih in sprostitvev v naravi. Rezervat povečuje vrednost mesta tudi s prostorskega vidika, omogoča razvoj naravoslovnega turizma in ponuja možnost promocije drugih znamenitosti. Prav tako prispeva k poplavni varnosti okoliških nižje ležečih predelov in omogoča ohranjanje in predstavitev življenja v preteklosti slovenske Istre.

Uredba vsebuje tudi izjeme glede varstvenih režimov in določa ravnanje, dejavnosti in posege, ki se lahko izvajajo ne glede na prepovedi, ki so namenjene varovanju narave na območju zatoka. Med te izjeme spadajo predvsem tiste, ki so povezane z izvajanjem znanstveno-raziskovalnega dela in z dogodki (rekreacijske, športne, kulturne ali druge aktivnosti, prireditve ali shodi, snemanje filmov in drugih videoproduktov).

V zadnji točki upravljalnega načrta so evidentirani viri ogrožanja rezervata. To so predvsem dejavnosti v okoliških urbanih conah (industrijsko-obrtne, poslovne cone, karting, Luka Koper), ki zajemajo onesnaževanje in druge vplive na kakovost vode, ki priteka v rezervat, svetlobno onesnaževanje, obremenjenost s hrupom, vplivi med gradnjo in neprijeten vonj. Nevarnost predstavlja tudi neurejena kanalizacija v zaledju, ki zajema onesnaževanje voda na območju Jezerca, Are in lagune (Škocjanski hrib). Vir nevarnosti je tudi prometna infrastruktura, ki zajema svetlobno onesnaževanje, obremenjenost s hrupom, gradnjo in vzdrževanje na obrobju naravnega rezervata (cestni pas) in uporabo herbicidov ob železnici. Prav tako lahko določeno nevarnost predstavljajo še dotok in kakovost vode v Rižani, dotok in kakovost vode v Badaševici ter dotok in kakovost morske vode, ki zajema potencialno onesnaževanje v Luki Koper, je lahko vir tujerodnih organizmov ipd. Dotok vode iz rek in morja lahko pomeni vnos in širjenje tujerodnih vrst, med katere spadajo ribe, rastline in nutrije.

3.12 Odlok o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski zatok

Odlok o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/1999) določa program varstva in razvoja naravnega rezervata za obdobje od 1999 do 2003. Program vsebuje oceno stanja rezervata, načine uresničevanja ciljev, oceno stanja v okolici rezervata, opredelitve načrtovanih varstvenih in razvojnih dejavnosti, sredstva in vire za doseganje ciljev rezervata. Program se financira iz javnih sredstev, državnega proračuna in mednarodnih sredstev.

3.13 Odlok o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011

Z Odlokom o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Uradni list RS, št. 83/2007) "se sprejme program varstva in razvoja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje od leta 2007 do 2011."

Program je financiran iz sredstev državnega proračuna in mednarodnih sredstev. Cilji programa so renaturacijski in sanacijski ukrepi v rezervatu in izgradnja parkovne infrastrukture. Za spremljanje izvajanja in uspešnosti načrta so bili predvideni monitoring in letna poročila.

3.14 Odlok o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok

Odlok o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 119/2002) je bil oblikovan ob upoštevanju prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana Republike Slovenije ter prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana Mestne občine Koper.

Ureditveni načrt zajema območje naravnega rezervata ter ureditev vstopnih točk, pešpoti, informacijskega centra in opazovalnic. V 6. členu, ki zajema program, je zapisano, da se z načrtom omogoči vzpostavitev ugodnih razmer za oblikovanje in delovanje naravnega rezervata, kar pomeni predvsem ohranitev značaja polslanega močvirja, njegovih ekoloških značilnosti in fizikalno-kemijskih parametrov vode. Naravni rezervat bo urejen tudi za potrebe obiskovalcev in bo funkcioniral kot zelena površina mesta Koper. V osrednjem delu zatoka se ohranja brakična laguna, na območju Bertoške bonifike pa se uredi sladkovodni del rezervata s programi, ki bodo služili ogledom in izobraževanju.

3.15 Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok

Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 58/01) ureja pogoje in pravila ravnanja za obiskovanje in zadrževanje v naravnem rezervatu Škocjanski zatok. V 4. členu je določeno, da je gibanje v rezervatu dovoljeno le po poteh, ki so namenjene obiskovalcem. Ure vodenih obiskov za skupine obiskovalcev določa upravljavec rezervata ter jih objavi, da so dostopne javnosti. Vstop v naravni rezervat je prost, plača se le vstopnina za informacijski center. Upravljavec naravnega rezervata vodi evidenco obiskovalcev, ki jo mora priložiti letnemu poročilu o izvajanju programa varstva in razvoja rezervata.

4 ZAKLJUČEK

Ohranjanje narave in njeno varovanje pred škodljivimi vplivi človeka in razvojem tehnologije je zahtevna naloga. To se kaže še toliko bolj na zavarovanih območjih, ki so bogata z biotsko raznovrstnostjo in naravnimi vrednotami. Republika Slovenija ima zelo obsežno zakonodajo s področja varstva okolja, saj je glede na stopnjo biodiverzitete Slovenija na svetovnem vrhu.

Pravna ureditev varstva narave v Republiki Sloveniji je zelo obsežna, urejajo jo notranji državni akti ter mednarodni akti, kar pa ne pomeni, da je za varstvo narave popolnoma poskrbljeno. Težava je tudi, da se površina zavarovanih območij v Sloveniji povečuje in da bi za nadzor takih območij potrebovali veliko več naravovarstvenih nadzornikov. V letu 2014, ko je bil sprejet nov ZON, je prišlo do nekaj novosti na tem področju, z letom 2015 pa je bila sprejeta uredba, ki ureja izobraževanje naravovarstvenih nadzornikov in prostovoljnih nadzornikov. Tako bodo zavarovana območja lahko dobila primeren nadzor, ki bo dejansko služil ohranjanju in varovanju narave.

Država bi z zagotavljanjem večje in stabilnejše finančne pomoči pripomogla k delovanju in ohranjanju zavarovanih območij. Vzpostaviti bi se morala skupna mreža zavarovanih območij, kjer bi z medsebojno pomočjo, izmenjavo izkušenj in raziskavami dosegali višje cilje in ohranjanje ekosistemov.

Menim, da je varstvo okolja prepogosto zapostavljeno in prenizko na lestvici prioritet vsake od dosedanjih slovenskih vlad. Zato se strinjam z besedami mladega filozofa in ekologa Luke Omladiča, ki pravi, da bomo Slovenci o dobri vladi in dobri politiki lahko govorili šele tedaj, ko bo minister za okolje najpomembnejši minister vlade in srčen ekolog, in ne le posrednik za preprodajo zemljišč, in ko si bo minister za kmetijstvo prizadeval za to, da bo Slovenija proizvajalka najbolj zdrave hrane v Evropi in ekološki raj. Takrat bodo cilji politike jasni – ukvarjala se bo s kvalitetnejšim življenjem ljudi, ne pa sama s sabo (Štaudohar, 2011).

LITERATURA IN VIRI

- Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije. *Naravovarstvo in raziskave*.
[Http://ptice.si/naravovarstvo-in-raziskave/](http://ptice.si/naravovarstvo-in-raziskave/) (22. 8. 2016).
- Geister, Iztok. 1999. *Izbrana življenjska okolja rastlin in živali v Sloveniji*. Ljubljana: Modrijan.
- Geister, Iztok. 1980. *Slovenske ptice, Priročnik za opazovanje in preučevanje ptic*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Ministrstvo za finance. *Sprejeti proračun Republike Slovenije za leto 2016*.
[Http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/proracun/sprejeti_proracun/2016/sprejeti_proracun_republike_slovenije_za_leto_2016/](http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/proracun/sprejeti_proracun/2016/sprejeti_proracun_republike_slovenije_za_leto_2016/) (30. 8. 2016).
- Mozetič, Borut in ostali. 2014. *Vodnik po naravnem rezervatu Škocjanski zatok*. Ljubljana: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenija.
- Nacionalni program varstva narave. [Http://www.npvo.si/](http://www.npvo.si/) (24. 8. 2016).
- Naravni rezervat Škocjanski zatok. [Http://www.skocjanski-zatok.org/](http://www.skocjanski-zatok.org/) (28. 7. 2016).
- Natura 2000. [Http://www.natura2000.si/](http://www.natura2000.si/) (28. 7. 2016).
- Ministrstvo za okolje in prostor. 2015. *Predlog načrta upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024*.
[Http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/osnutki/nacrt_upravljanja_sko_cjanski_zatok_priloga.pdf](http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/osnutki/nacrt_upravljanja_sko_cjanski_zatok_priloga.pdf) (15. 8. 2016).
- Regional obala. 2015. *Dela zaključena: Škocjanski zatok bo predvidoma odprt decembra*.
[Http://www.regionalobala.si/novica/dela-zakljucena-skocjanski-zatok-bo-predvidoma-odprt-decembra-video](http://www.regionalobala.si/novica/dela-zakljucena-skocjanski-zatok-bo-predvidoma-odprt-decembra-video) (17. 8. 2016).
- Regional obala. 2013. *Škocjanski zatok odslej z več nadzora*.
[Http://www.regionalobala.si/novica/skocjanski-zatok-odslej-z-vec-nadzora](http://www.regionalobala.si/novica/skocjanski-zatok-odslej-z-vec-nadzora) (17. 8. 2016).
- Šalaj, Nataša; Mozetič, Borut; Kaligarič, Mitja; Marčeta, Bojan; Lipej, Lovrenc; Lipej, Bojana; Brajnik, Igor. 2007. *Oaza na pragu Kopra*. Ljubljana: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenija.

PRAVNI VIRI

- Ustava Republike Slovenije. *Uradni list RS*, št. 33/91, 42/97, 66/00, 43/03, 68/06.
- Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok. *Uradni list RS*, št. 20/98 in 119/02.
- Zakon o ohranjanju narave. *Uradni list RS*, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06-
ZDru-1, 8/10 – *ZSKZ-B* in 46/14.
- Zakon o varstvu okolja. *Uradni list RS*, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo.
- Uredba o ekološko pomembnih območjih. *Uradni list RS*, št. 48/04, 33/13 in 99/13.
- Uredba o Načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024.
Uradni list RS, št. 102/15.
- Uredba o naravnem rezervatu Škocjanski zatok. *Uradni list RS*, št. 75/13 in 46/14.
- Uredba o posebnih varstvenih območjih. *Uradni list RS*, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12,
33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14 in 21/16.
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. *Uradni list RS*, št. 46/04, 110/04,
115/07, 36/09 in 15/14.
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. *Uradni list RS*, št. 46/04, 109/04, 84/05,
115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14.
- Odlok o ureditvenem načrtu Naravnega rezervata Škocjanski zatok. *Uradni list RS*, št. 119/02.
- Odlok o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski zatok. *Uradni list RS*, št. 31/99.
- Odlok o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007-
2011. *Uradni list RS*, št. 83/07.
- Odlok o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok. *Uradni list
RS*, št. 119/02.
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. *Uradni list RS*, št. 111/04, 70/06, 58/09,
93/10 in 23/15.
- Pravilnik o označevanju zavarovanih območij naravnih vrednot. *Uradni list RS*, št. 117/02 in
53/05.
- Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok.
Uradni list RS, št. 58/01.
- Nacionalni program varstva narave. *Uradni list RS*, št. 83/99 in 41/04.